

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši „gledališka stolba“.

Opisništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Vabilo na naročbo.

S koncem tega meseca se prične novo naročanje na zadnje četrtletje. Gg. naročnike prosimo, da naročnino o pravem času ponové, ako hoté list dobivati redno v roke, ker „Slov. Narod“ pošiljamo samo onim, ki na prej plačajo naročnino.

„Slovenski Narod“ velja:

Za ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za četrt leta 3 gl. 30 kr.

Za jeden mesec 1 „ 10 „

Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec, 30 kr. za četrt leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Za četrt leta 4 gl. — kr.

Za jeden mesec 1 „ 40 „

Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer:

Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr.

Po pošti prejemati „ „ 3 „ — „

Opravništvo „Slov. Naroda“.

Upravna reforma.

Mej vprašanja, s katerimi se bode v tekočem zasedanju baviti našemu deželnemu zboru, utegne biti najimenojše ono o spremembi uprave, da se kolikor moči odpravijo neugodnosti zdanje dvojne uprave. V večerajšnji seji so poslanci v roke dobili tiskano predlogo z vladnim, uže v prvej seji oglašanim pozivom, naj kranjski deželni zbor o tej stvari izreče svoje mnenje. Ker bode ta vladna predloga zanimala najširše kroge naše domovine in gotovo prouzročila dolge razprave, priobčimo jo takoj popolnem, da bode rodoljubom prilike seznaniti se z vladnimi nazori o tej stvari in o njej, če se jim bode zdelo potrebno, prijaviti tudi svoje misli.

Tako-le se od besede do besede glasi slovenski tekst vladne predloge:

Mnogotere neugodnosti nahajajoče se v dvojnej upravi, odkar je v veljavi zdanje občinsko zakonodajalstvo, obravnavale so se zadnja leta uže večkrat in natanko po zakonitih zastopih in zunaj njih.

Pač nij treba posebe dokazovati, da iz določil dozdanjega občinskega zakonodajalstva o atributih cesarskih političnih oblastev na jednej, samoupravnih organov na drugej strani izvirajo mnogotere pristojnostne težavnosti in da se pri njih izvrševanju kažejo zadržki, ki strankam hitro in gotovo utrjevanje njih zahtev obtežujejo ter delovanje državnih in samoupravnih organov ovirajo.

Zaradi teh od leta do leta občutneje kažočih se neprilic, h katerim je v poštev jemati tudi še višje potroške dvojne uprave, začela je vlada razmišljati, ali naj bi ne bilo proti

njim z izpremembo po zakonodajalnem potu pomoči iskati.

Namera take naredbe sestala bi v občeh iz tega, da bi se dozdanja dvojna uprava kar največ skrčila, da bi se v ta namen pôšli samoupravne uprave natanko odbrali ter da bi se za ostale pôsle samoupravne uprave, kakor tudi za tiste občinske stvari, na katere bi imela državna uprava vplivati oblast, uvédlo tako postopanje, ki se na jednej strani strinja z zahtevami samouprave, a se na drugej strani ogiba niti strankam, niti pravim potrebam samouprave koristnega nakopičenega téka po instancah.

Pri natannejšem izvrševanju tukaj omejenih splošnih načel pokaže se vrsta posameznih vprašanj, ki se dotikajo pristojnosti deželnih zastopov ter so jako važna.

Vlada se zatorej vidi prisiljeno v smislu §. 19, št. 2 deželnega reda pozvati deželni zbor, da naj jej o teh stvareh svoje predloge pove.

Te vprašanja so:

1. Je-li po dosedanjih skušnjah potrebno ali želeti, da se nekateri ali vsi pôšli krajne policije iz lastnega področja občinskega izločijo ter v izročeno področje občinsko, posamezni pôšli tudi v političnega oblastva področje uvrste?

Vlada v tem oziru opozárja posebno na to, da se zakonito izvrševanje uradnih opravil prve instance v posameznih delih lastnega področja občinskega, kakor na pr. v stavbenih stvareh ob nedostatnih močeh premnogih občin spotika, da nadalje krajnopolicijske stvari zahtevajo kratkega in priprostega obravnavanja in da gre v teh stvareh večkrat samo za to, razsojati o pritožbah zoper naredbe županove ali zoper krajnopolicijske zapovedi občinskega odbora zaradi nezakonitosti ali zaradi zakona napačne uporabe, ali občine siliti k izpolnjevanju zakonitih dolžnostij, v katerem oziru uže dosedanja občinska zakoni utemeljujejo posredovanje političnega oblastva, da se pa vendar tudi samoupravni instančni tek večkrat upotrebljuje; dalje opozarja vlada tudi na to, da je uže za Štajarsko izdani deželni red od 1. aprila 1875. leta dež. zak. št. 24. v občinskih krajnopolicijskih stvareh pritoževanje zavrnil na politično okrajno oblastvo.

2. Ali bi ne bilo dejanskim potrebam primerno, da bi se v smislu člena XVII. in XIX. zakona od 5. marcija 1862. leta drž. zak. št. 18. osnovali okrajni zastopi in sicer:

- kot višja samoupravna instanca proti občinam, in
- za prave okrajne stvari, ker bi ti zastopi bili z občinami v bližnej neposrednej dotiki in ker so brez tega tudi po deželah, kjer ni okrajnih zastopov, za nekatere stvari

(ceste) okrajni organi postavljeni in se časih tudi nahajajo okrajni zakladi, za katerih upravo sedaj ni izdatne zakonite uredbe.

Pri tem se predpolaga, da bi se okoliš okrajnih zastopov ujemali z dosedanjimi političnimi okraji in da bi bilo okrajnega glavarja vsemu okrajnemu zastopu ali okrajnemu odboru postaviti na čelo ter njemu izročiti vodstvo opravil.

Osnova okrajnih zastopov na takej podstavi dajala bi večje poročstvo za urejeno upravo ter bi okrajne zastope zmožne storila za izpolnjevanje višjih samoupravnih nalóg. Pri tem bi ne bilo posebnega vtikanja od političnega okrajnega oblastva in sicer niti proti občinam v lastnega področja stvareh, katere bi bilo prepuščati čuvajočemu, ukazujočemu in odločujočemu vplivanju okrajnega zastopa, niti proti okrajnega zastopa uradnim opravilom, in omogočilo bi se neposredno izvrševanje od okrajnega zastopa oziroma okrajnega odbora ukrenenih sklepov po okrajnem glavarji, to se ve da s tem pridržkom, da bi bilo okrajnemu glavarju pod vsemi okolnostimi dovoljeno pravo, ustavljati nezakonite sklepe okrajnega zastopa oziroma okrajnega odbora, a izvrševanje tega prava moglo bi se omejiti na določen rok.

3. Ali bi se ne moglo delovanje okrajnih zastopov (2) na ta način urediti, da bi okrajni zastopi, ako bi bilo prikladarstvo po zahtevah pravnega občinskega in okrajnega gospodarstva uravnano v stvareh lastnega področja občinskega ravno tako, kakor v okrajnih stvareh končno veljavno sklepali in razsojali, in da bi se v razsodbe in uradna opravila okrajnih zastopov višja oblastva vtikala samo v teh slučajih:

- ako bi okrajni zastop ukrenil sklep, s katerim bi svoje področje prekoračil, ali veljaven zakon žalil, ali napačno uporabil; in
- ako okrajni zastop opušča ali se brani izpolnjevati dela in dolžnosti, katere so mu naložene s posebnimi zakoni?

4. Ali naj bi ne imele v slučajih spredaj pod 3) lit. a) in b) omenjenih politično deželno oblastvo skupno s člani deželnega odbora in pod predsedstvom deželnega predsednika v zadnjaj instanci končno veljavno sklepati?

5. Ali naj se tudi v krajnopolicijskih občinskih stvareh pritožni tek ne završuje z razsodbo političnega deželnega oblastva, kakor je bilo to deloma z ministerstva za notranje stvari ukazom od 27. oktobra 1859. leta drž. zak. št. 196 uže ukazano?

6. Ali naj bi ne bilo za sprejem stalnih okrajnih uradnikov določiti posebnih pogojev in ali bi ne bilo zahtevati določene kvalifikacije?

Iz kranjskega deželnega zbora.

Dopolniti nam je še predvčerajšnje poročilo o deželnega zbora

I. seji 24. septembra 1881.

Gospod deželni predsednik je naznanil štiri vladne predloge, namreč a) o uravnavi šolskega obiskavanja na c. kr. rudniške šoli v Idriji in na pravico javnosti imajočih osobinskih (privatnih) šolah v vojvodini Kranjske; b) o vprašanju glede sprememb zdanje upravne uredbe; c) o revizijonu domovinske postave; č) o volitvi štirih članov in štirih namestnikov za deželni reklamacijski komisijon.

Vrediteljema sta bila izvoljena poslanca dr. vitez Savinschegg in dr. Poklukar, verifikatorjema stenografskih zapisnikov pa poslanca Deschmann in Potočnik.

Predlog je bilo poslancem razdeljenih 17, in sicer: glavni pregled gospodarjenja s premoženjem deželnega zaklada in njegovih podzakladov za 1880. leto; potem računski sklepi kranjskih ustanovnih zakladov, računski sklep deželne vino- in sadjerejske šole na Slapu, računski sklep zaklada kranjske zemljiške odveze, računski sklep gledališkega zaklada, računski sklep norišno-stavbenega zaklada, računski sklep normalno-šolskega zaklada, vsi za 1880. leto; dalje proračun zaklada kranjske zemljiške odveze, proračun gledališkega zaklada, proračuni kranjskih ustanovnih zakladov, proračun deželnega zaklada in njegovih podzakladov, proračun norišno-stavbenega zaklada in proračun kranjskega normalno-šolskega zaklada, vsi za leto 1882; poročilo zaradi oskrbovalnih troškov za osebe, katere se oddajajo iz bolničnega v biralnično oskrbovanja pa ne morejo zase plačevati; dopis deželnega predsednika o volitvi 4 članov in 4 namestnikov za deželni reklamacijski komisijon glede zemljišnega davka; poročilo zaradi dovoljenja miloščine vdovi Vukatičevej; poročilo o remuneracijah primariju in sekundariju medicinskega in blazničnega oddelka in asistentu porodiškega oddelka; poročilo o tem, da se je prejšnji privatni, most čez Kolpo pri Brodu v oskrbovanje hrvatskih in kranjskih cestnih organov prevzel in kako se bode v prihodnje vzdrževal; poročilo o stavbi mostu čez Kolpo pri Vinici; poročilo o premembah organizacijona in službenega instrukcijona deželne blagovne.

Deželni odbor je zboru nasvetoval volitev štirih stalnih odsekov in sicer: a) finančnega odseka 11 udov, b) upravnega odseka 9 udov, c) odseka 7 udov za pregledovanje letnega poročila, č) peticijskega odseka 5 udov. Temu nasvetu je zbor pritril in izvolil a) v finančni odsek poslance: Kaltenecker (načelnik), Potočnik (namestnik, Poklukar, Vošnjak, Navratil, Deschmann, Schaffer, Schrey, Luckmann, Apfaltrern, Vesteneck; v upravni odsek: Garibaldi (načelnik), Vošnjak (namestnik), Pfeifer, Svetec, Detela, Deschmann, Gutmannsthal, Taufferer, Deu, v odsek za pregledovanje letnega poročila: Apfaltrern (načelnik), Potočnik (namestnik), Lavrenčič, Robič, Deu, Savinschegg, Gutmannsthal; v peticijski odsek: Lasch (načelnik), Grasselli (namestnik), Šavnik, Dreo, Taufferer.

II. seja 26. septembra 1881

je bila čisto kratka. Deželni glavar je naznanil devet prošenj, izročeni deželnemu zboru. Te prošnje so: a) prošnja narodnega učitelja Mat. Ranta v Premu zaradi vpeljave pouka o ženskih ročnih delih v narodne šole; b) prošnja istega učitelja zaradi pospeševanja vrbovanja in pletarstva v Trnovsko-Vremske dolini

(obé pet. ods.); c) prošnja postojinske občine naj se naredi deželna postava za stran vladanja pri ukvartiranju vojakov o priliki večjih vojniških vaj (upravn. ods.); č) prošnja dunajsko-vseučiliškega asylvereina za podporo; d) prošnja deželnih uradnih slug za prosto stanovanje ali stovarino; e) prošnja Martina Pilarja, da se siroti Antoniji Kraševčevej pusti miloščina; 7. prošnja Josipa Vesela, učenca dunajske umetnostne akademije, za podporo; g) prošnja podpornega društva rudarskih akademikov v Ljubnem (Leoben) za podporo; h) prošnja kamniškega mesta za podporo ob prelogu ceste na Klanjci (poslednjih šest fin. ods.).

Razdeljeni sta bili vladni predlopi o uravnavi šolskega obiskavanja na rudniške šoli v Idriji in o vprašanju glede upravnih sprememb. Za poslednjo, katero vso prija vjamo na drugem mestu, je bil nasvetovan poseben odsek, katerega člani se bodo volili v prihodnji seji.

Poslanec Potočnik in tovariši so izročili samostalen nasvet zaradi železnice Trst-Razdrto-Loka-Launsdorf. Poslanec Potočnik bode ta nasvet, ki ga bomo jutri priobčili popolnem, utemeljeval v prihodnji seji, katere dan in dnevni red se bosta poslancem naznanila pismeno.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 26. septembra.

Prošlo soboto sešlo se je najst deželnih zborov, namreč češki, gorenje in dolnje avstrijski, solnograški, koroški, kranjski, bukovinski, šleski, moravski, predarelski in tržaški. Poleg teh pa deluje še deželni zbor tirolski, štajarski in gališki, tako, da zdaj zboruje štrinajst deželnih zborov. Prve seje vršile so se pač povsodi po jednej šabloni, kajti poslancem so se objavile le vladne predloge, o katerih se bodo imeli pogovarjati in ukrepati. Mi bomo na tem mestu skušali iz vsacega zbora objavljati, kar bode imelo splošno vrednost, ne le lokalni interes. Tako bomo poročali, kako se bodo razni deželni zbori izjavljali o vladnej predlogi o upravnej reformi. Prav mirno se gotovo ne bodo vršile debate, kajti tu nemški nacionalci bodo po svoji navadi napadali nasprotnike in poudarjali svoj program, da se bore le za samoohranjenje, potem stoprav za blagor Avstrije. Tako se je govorilo že pri otvorenju dolnje-avstrijskega deželnega zbora.

Vnanje države.

Razmere v Bolgariji so vedno boljše. Poroča se, da so se eksministri Karavelov, Cankov, Slavejkov in Suknarov amnestirali in se povabili, če hoté svoje izvrstne moči zopet v prosep pomovine posvetiti. Če bodo pa ti možje sprejeli ponudbe, se ne vé še. Mi želimo mladej Bolgarske najlepší razvoj.

Kakor poroča „N. Fr. Pr.“ odloženo je zdaj potovanje italijanskega kralja Humberta v Avstrijo. Baje, da je je prepredil Caroli, kateri je pretel, da bode vrgel ministerstvo Depretisovo, če se poda kralj na pot. Humbert pa za zdaj baje ne more dobiti družih ministrov. Vender jedenkrat konec pisarenja o italijanskej zvezi z Avstrijo.

Italija kaj ljubosumno ogleduje Francoze, ki se v Afriki bojujejo, kajti ona bi tam doli kaj rada dobila kaj ozemlja za se, a kakor se zdaj kaže, ne bode jej prav dobro izšlo se. V Italiji pa vlada zarad tega veliko sovraštvo in razburjenost proti Francozom. Celo oni elementi, ki so do zdaj simpatizirali z republiko in nagovarjali nasprotnike, naj se približujejo Franciji, celo ti elementi so jeli zdaj očitno sčuvati proti Francozom. Posebno jasno kaže razmero mej Italijo in Francijo pismo, objavljeno v nekem palermskem listu, katero je pisal stari Garibaldi, ki je bil do zdaj tudi zelo zavzet za alijanco Italije s Francijo. V tem pismu stari Garibaldi kliče prebivalstvo v Palermu k orožju in svetuje jim, naj napravijo sicilijansko vespero. Nu, ali jih vidite Italijane, kar pobiti hoté vse Francoze! Ne moremo si

kaj, da ne bi kazali zopet na nemire v Primorji, ki jih prouzročajo iredentovci. Kaj ko bi stari Garibaldi poslal tudi jednako pismo kam drugam? Čujmo in delajmo, dok je še čas!

Grški ministerski svet je sklenil, da se odpusté vsi dosluženi rezervisti, kakor tudi ono moštvo stalne vojne, ki je uže dopolnilo trideseto leto. S tem ukrepom se bode doseglo, da se odpusti 40.000 mož; grška vojska pa bode znašala 30.000 mož.

Iz Carigrada se poroča v „Daily Telegraph“: Khedive je poslal sultanu poročilo o nemirih v Kajiri in on jih pripisuje angleškimi in francoskim intrigam in se pritožuje, da se tuje sile vmešavajo v Egiptu. Dalje se piše tudi, da bi Italija protestirala, če bi hotela Turčija v Egipt poslati vojnih močij.

V španskej zbornici zgodilo se je nekaj jednacega, kakor pred kratkim časom v angleškem parlamentu, prizor à la Bradlaugh. Martos je namreč vstal in se izrazil proti prisegi pri vetopu v zbornico, češ, da je prisega omejevanje svobode vesti. Castellar je tudi protestiral proti prisegi in dejal, da je sicer vera njegovih pradedov jedino prava, a on vender zahteva za druge pravico, da smejo imeti drugačne ideje. On je kazal tudi vzgled Bradlaughov in dejal, da se mora vsak ogibati tacih prizorov, ki žalijo vest.

V irskeje deluje deželna liga vedno huje. Povsod nabijajo plakate ali pa pošiljajo pisma, v katerih se nekaterim osobam preti z maščevanjem, če bodo lastnikom prodajali svoje pridelke. Poroča se tudi, da so se prouzročili mnogi požari.

Dopisi.

Iz Celja 22. septembra. [Izviren dopis.]

(Tiskovna tožba.) „Slovenski Gospodar“ je pred nekoliko tedni poročal, da se je pri pastoralnej konferenci 6. junija t. l. v Celji sklenilo, da duhovščina ne bode jemala več potrebnih tiskovin iz tiskarne g. R. Kuscha v Celji, tako dolgo ne, dokler bode „Cillier Ztg.“ žolč bruhala po duhovščini in narodnjakih. Celjski opat, od zadnjih volitev v državni zbor dobro znani g. Wretschko, je na to poslal popravek uredništvu „Slovenskega Gospodarja“ in je zahteval z ozirom na §. 19 tiskovne postave, da se njegov popravek ponatisne v prihodnjem listu. Urednik „Slovenskemu Gospodarju“, gospod dr. Gregorec, je pisal potem opatu Wretschku in ga prosil, da bi od svojega zahtevanja odjenjal. Toda g. Wretschko je ostal pri svoji zahtevi. Gospod dr. Gregorec je potem g. Wretschkovo popravo z malimi premembami natiskal v „Slovenskem Gospodarju“. Zaradi male te premembe je gospod Wretschko tožil gospoda dr. Gregorca in dné 19. t. m. je bila obravnava pri tukajšnji c. kr. delegiranej okrožnej sodnji. G. opat Wretschko je došel osobno, ravno tako tudi urednik g. dr. Gregorec in z njim njegov zagovornik dr. Josip Srnec. Sodnik je bil avskultant g. dr. Wokaun, rodod Celjan, vender slovenščine nezmožen. Gospod dr. Gregorec je bil krivim spoznan in obsojen na 50 gld. globe ali pa na 10 dnij zapora. Zoper to rzsodbo se je ročno pritožilo do okrožne sodnije. Čudno je pri tej reči to, da je bil sodnik pri tej obravnavi, pri kateri se je obravnavalo o slovenskem časniku, slovenščine nezmožen, kakor je sploh čudno, da se nastavi pri tukajšnji delegiranej sodnji slovenščine nezmožen sodnik. Toda ta reč je še iz nekega družega uzroka zanimljiva. Rzsodba namreč povse ugaja našim nemčurjem. V tukajšnji gostilni „pri kroni“ se je reklo na večer pred obravnavo: „Die windische bassgeige muss mau strammer spannen!“ Drugo jutro, ravno pred obravnavo je še tukajšnji veliki nemčur, ki čuje na nemško (!) ime „Pogatschnigg“, raz-

lagal — — nekomu, sprehajaje se po trgu, da treba „die windische Bassgeige strammer spannen!“

Taki so naši „liberalni“ nasprotniki!

Iz Trsta 22. septembra. [Izv. dopis.] (Tržaška prekomorska kupčija pa razstava in shod geografov v Benetkah. Tukajšnji nemški schulverein.) Razni opravi, nekoliko pa tudi radovednost so me zadnji teden gnali prek morja v Benetke, kjer sem si ogledal geografsko razstavo. A urednik „Slov. Naroda“ naj nikar strahoma ne pričakuje, da mu sledeče vrstice mislijo popisati razstavljenje zemljepisne knjige in spise, zemljekaze, mape in načrte, razno znanstveno orodje itd. Tak popis bi mogel pač le sestaviti geograf veččak in sicer za predalo pod črto, a ne suhoparen človek, ki se peča s suboparno kupčijo. Tu naj le omenim, kako je pri tej razstavi zastopano naše cesarstvo. Čudom se nisem mogel načuditi, da se tudi v tujini razkazuje politični dualizem naše države. V velikanski prelepej palači ima Cizlajtanijski poleg razstave čilske (iz južne Amerike) tri sobane, v katerih so razvrščene, postavljene in obešene razne reči iz nemško-slovanskih dežel, zlasti iz Dunaja. Mej vsemi se najbolj odlikujejo izdelki vojno-geografskega zavoda z raznovrstnimi instrumenti. Ona družba, ki se imenuje „avstrijski Alpen-Club“, je tudi razstavila svoje letnike ter ponosno kaže nanje s svojo prislovico: „Mit Herz und Hand fürs Alpenland“; a jaz sem z večjim veseljem ogledoval rokopis, v katerem je češki zdravnik, prirodoslovec in geograf Holub opisal svoje potovanje v južni Afriki. Kolik napredek človeškega rodu kažejo ti izvrstni moderni izdelki, če pogledamo od njih tja na imenitno planisfero Leardovo, brez dvombe v avstrijskem skem oddelku najimenitnejši spomenik nekdanje geografske znanosti. Ta planisfera ima na štirih glavnih straneh sveta pomenljive besede, na severni strani stoji: „il dixerto deshabilita por freda“, na južni: „il dixerto deshabilita per caldo“, na vzhodni jo meji „il paradixo teresto“, na zahodni pa ocean. Bolj obširna in bolj zanimljiva je bila v drugem nadstropju razstava ogrska. Kaj lepi so načrti in mape Budima in Pešte, razni načrti o sezidanih nesrečnega Scegedina, vse pa prekosi topografsko-geološki atlant, ki razkazuje geološko sestavo vse ogrske dežele do zadnje pedi. Še zanimljivejša je zbirka raznih zemljekazov in spisov v šolskih razmerah po Ogrski ter se povsem lahko meri z dotičnimi najizvrstnejšimi zbirkami v Švajcarskem, nemškem in ruskem oddelku. V malej sobici zraven so razstavljene knjige, mape, zemljekazi itd., ki nam kažejo zgodovinski razvitek geografske znanosti v Ogrski. Poleg razstave je bil tudi shod imenitnih geografov iz vseh dežel. Mej ogrskimi so bili Hunfalvi, Matskassy, Türri, Erdödy, izmed avstrijskih pa general Scudier, dr. Lenz, Chavanne, Pavličke in Jettel, potem Slovan Kanic, ki je evropskemu svetu odkril bolgarski svet. Kako se je naš mladi baron Czörnigg prištilil geografom, sam Bog vedi! Pa vsaj ne zaradi onega podlistka, ki ga je kot varuh nemškega življa mej Jugoslovani bil pred leti objavil v ljubeznivej tetki Triesterici! Pri obravnavah mej je najbolj zanimal govor ogrskega generala Türrija; ta je razpravljal predmet, s katerim se uže dolgo časa dejansko peča, namreč kako bi se dalo prekopati Korintovsko mejmorje in koliko dobička bi ta prekop dajal pomorski kupčiji raznih dežel. Ker se pri vsakej priliki poudarja, da bi

tudi tržaška kupčija s takim prekopom močno pridobila, ne morem nehati, da ne bi dotičnih nadej nekoliko otesnil. Koliko dobička smo se nadejali od prekopa Sueškega! A statistični pregled zadnjih deset let kaže, da se vožnja ladij iz Trsta prek Sueškega prekopa le neče razviti, da deloma celo pojema. Tako je leta 1870. preplulo prekop 26 avstrijskih ladij z 19.000 tonelatami, leta 1875. se je bilo dotično število ladij namnožilo na 64 (in 92.000 tonelat); a od tega leta je ta vožnja nagloma pojemala, tako da je leta 1879. preplulo še prekop komaj 40 avstrijskih ladij (z 71.000 tonelatami.) In poudarjati moramo, da večina teh ladij gre ravno iz Trsta v vzhodno stran ali pa od ondaj sem v Trst. Jednako tudi bodoči prekop Korintovski ne bode rešil Tržaške kupčije, ki jo drugačne razmere toliko pritiskajo, da se vkljebu vsemu napenjanju ne more razviti.

Zadnjič je imel tukajšnji nemški schulverein svoj ustanovni shod. Koliko ta reč zanima tukajšnje Nemce, vidi se pač iz tega, da se je izmed 108 pribornanih članov komaj 24 udeležilo ustanovnega zborovanja. Kot je uže pred mnogimi tedni „Triester Zeitung“ priporočala, izvolili so ti zbrani pionirji nemške kulture v Primorski za predsednika znanega advokata dr. Rablna, ki so ga pred zadnjimi volitvami v državni zbor nekoji slovenski narodnjaki tudi slovenskim volilcem toplo priporočali. Inženir Bömches in advokat Krausenek sta podpredsednika, tukajšnje realke profesor Moser in inženir Krause pa zapisnikarja. Po daljšem posvetovanju so se razšli ti možje z veselo nadejo, da bodo na Primorskem rešili nemštvo, ko se bodo vsak teden v torek shajali v dobrovoljno jim prepuščeni pisarni svojega predsednika. Prosit! Ker pa razen Trsta, Gorice in Polja nij nikjer Nemcev na Primorskem, radoveden sem, na katero stran bode ta schulverein jel obračati svoje delovanje. V rečenih mestih pa je njegovo delovanje popolnem nepotrebno, ker država vzdržuje peščici Nemcev dobro uravnane nemške šole: mala in srednja učilišča.

Iz Dunaja 22. septembra. [Izv. dop.] (Snovanje češkega političnega društva. Slavnost na korist pogorelemu češkemu gledališču. Zabava na sv. Vavčava dan. Godard in Istoczy. Čehi imajo na Dunaji celo vrsto raznih društev, v katerih gojé ne samo svojo narodnost, temveč delujó tudi za mnogokatero svrhe kakor za petje, gledališče, telovadbo itd. Mora se priznavati, da so dunajski Čehi v društvenem oziru zelo marljivi, vstrajni, da jih ne straši ni roganje židovskih časopisov, ni neuspehi in poteškoče, katere časte ovirajo domorodna njih podjetja. Večkrat se je uže govorilo o tem, kako bi si Čehi na Dunaji osnovali politično društvo v središču Avstrije. Tako društvo je za Čehé na Dunaji važno, a snovanje je večkrat spodletelo bodi, da ga nijniso smatrali oportunnim, da je bila udeležitev prepričala ali da je tako podjetje dunajska policija zavirala. Msel, osnovati češko politično društvo, sprožil je v novič znani češki publicist g. J. Skrejšovský. Bodočo soboto imeli bodo Čehi radi tega zbor v „Musikvereinssalu“. Ali se bode snovanje posrečilo ali ne, hočem Vam o svojem času poročati.

Za pogorelo češko gledališče v Pragi pripravljaja se tu velika slavnost. V osnovalnem odboru so vsa češka društva zastopana. Glava podjetju je Slovencem dobro znani J. Jiřík, neumoren domorodec, kjer gre za čast in ko-

rist slovanske stvari. Slavnost se bode vršila 8. oktobra v Dreherjevih dvoranah v III. mestnem okraju.

Polagoma pričinja se uže delavnost tukajšnjih slovanskih društev. Slovansko pevsko društvo ima 23. t. m. po počitnicah prvo pevsko vajo v „Slovanskej Besedi“, 28. t. m. na sv. Vavčava večer pak bode prva zabava imenovanega društva v dvorani „zur Stadt Wien“ v Joipovem predmestju.

Poslednjo nedeljo se je po svetu znani pariški zrakoplavec Godard v tej sezoni zadnjič v Hietzingu poleg Dunaja peljal v zrak. Velikanska množica ljudij došla je is Dunaja v velikanski etablissement „zur neuen Welt“ v Hietzingu Vsakokrat se je nekaj osob peljalo z balonom v visoko ezračje. Vsaka osoba morala je plačati za vožnjo 60 goldinarjev. Pogled na več sto metrov nad zemljo plavajoči balon bil je istinito zelo zanimljiv in Godard pripravil je Dunajčanom za več nego jeden mesec mnogo zabave. Pred šesto vožnjo v zrak prejel je Godard sledečo dopisnico:

„Gospod! Namestu uteže vzemite na balon žide, posebno židovske žurnaliste, a kadar dospé balon do znamenite visokosti, vrzite jih doli; to bode za naše mesto velika dobrota, če se Vam posreči, da uničite to grdo pasmo. Nadejaje se, da mi to izvanredno ljubav blagovolite učiniti, znamovam se

s poštovanjem

Istoczy.

Na Dunaji dné 6. septembra 1881“.

Ta dopisnica bila je sicer šala, kajti znani magjarski neprijatelj židov Istoczy je gotovo nij pisal, vendar je svoj namen dosegla, kajti tist dan so Dunajčanje mnogo se zabavali o tej dopisnici in o židih govorilo se nij ravno laskovo! P.

Domače stvari.

— (Modrinjakova slavnost.) Vzlic slabemu vremenu zbralo se je v nedeljo pri Modrinjakovej svečanosti v Središču veliko občinstva, mej njim zelo mnogo odličnih narodnjakov. Raičev govor, kojega je ljudstvo z veliko pazljivostjo poslušalo, bil je fulminanten; poudarjal je zjedinenje Slovenije in naše opravičene zahteve. Daljšje poročilo pričakujemo. Ptujskim „Nemcem“ je bilo Modrinjakovo slavlje ugodnim povodom, da so zopet pokazali svojo „bilduag“. Poroča se nam namreč iz Ptuj: Slavnostni odbor poslal je v Ptuj nekaj plakatov, da so se prilepli na vogle v „nemškem“ (!) Ptuj! Jedva zapazi te plakate dobro poznat nemčur, katerega je slovenska mati rodila in kateri rad je slovenski kruh (njegovo ime naj ostane tajno, da se naši fortšritlarji ne bodo sramovali), naroči brzo necemu zloglasnemu zakotnemu-pisaču, naj iztrga slovenske na „nemških“ ptujskih voglih prilepljene plakate. Mož je bil baje tako hudo razjarjen zbog te slovenske „predrznosti“, da ga je jelo vsled te „hudobnosti“ sila grizti po trebuhu in zgrabil ga je tako hud furor teutonius, da je moral biti danes brez — obeda! Ko bi bili mi to znani, gotovo bi ne bili učinili navedene „predrznosti“.

— (Občni zbor „Narodne šole“,) društva za podporo ljudskih šol in učiteljev, vršil se je pod predsedstvom g. načelnika F. Stegnarja zadnji četrtek v navzočnosti 30 udov. Iz poročila, sestavljenega po neutrudno delujočem predsedniku g. Stegnarji in ob jednem posel tajnika in blagajnika opravljajočem g. M. Močniku posnamemo, da je imelo to blagodejno društvo 662gl. 77 kr. dohodkov, 486 gl. 24 kr.

pa stroškov, katera cela svota upotrebila se je izključivo za nakup učnih pripomočkov ubogim učencem ljudskih šol. Premoženja v gotovini ima društvo „Narodna šola“ 346 gld. 53 kr. Zbor je izrekel zahvalo društvenemu odboru, posebno g. predsedniku F. Stegnarju in tajniku g. M. Močniku za trudoljubivo poslovanje. V odbor so bili jednoglasno voljeni gg F. Stegnar (prvosednik), A. Praprotnik Iv. Tomšič, M. Močnik (tajnik in blagajnik), F. Pappeler, N. Stanonik, J. Borštnik, F. Praprotnik in F. Govekar. Pač želeli bi bilo da se tega tako uspešno na korist narodnega šolstva delujočega društva premožnejši naši domoljubi kaj bolj spominajo — kakor dozda.

— (Občni zbor društva za podporiranje kranjskih učiteljskih udov in sirot) vršil se je zadnji četrtek o navzočnosti 40 udov pod vodstvom društvenega predsednika g. prošta dr. Jarca. Predsednik zbor pozdravlja in se spomina umrlih udov učiteljev g. Stamcerja in M. Ivanetiča, ki je bil starosta kranjskih učiteljev. Zbor v znamenje sožalovanja vstane s sedežev. Tajnik in blagajnik g. Močnik poroča o društvenem stanju. Društvo šteje 64 udov. Podpore je uživalo 8 udov in 25 učiteljskih sirot, katere so dobile 1086 gld. 66 kr. Premoženja je imelo društvo preteklo leto 39.050 gld. v obhvacijah, 1506 gld. 49 kr. pa v hranilnicah in v društveni blagajnici. Nekemu družabniku, kateri je v velikih stiskah vsled rodbinskih razmer zbor jednoglasno dovoli podporo 50 gld. Po predlogu g. Govekarja občni zbor sklone, da se od novega leta počne učiteljskim udovam mestu 80 gld. dovoli podpore po 100 gld. na leto, otrokom, kateri imajo še mater, mestu 20 gld. pa po 25 gld. na leto, učiteljskim sirotam pa, katere nemajo ne očeta ne matere, mestu 40 gld. odslej po 50 gld. na leto. Tudi se naj obubožanim učiteljem družabnikom odslej dovoli mestu 80 gld., ako so potrebni, 100 gld. podpore. Gg. A. Praprotnik in Stanonik izrekata društvenemu odboru v prvej vrsti pa g. predsedniku proštu dr. Jarca in tajniku g. Močniku za njih požrtvovalno delovanje v prid društva zahvalo, katerej zbor jednoglasno z živio in Slava klici pritrudi. V odbor se volijo jednoglasno gg.: Dr. A. Jarc (prvosednik), M. Močnik (tajnik in blagajnik), J. Borštnik, J. Čenčič, F. Govekar, B. Kuhar, A. Praprotnik, F. Praprotnik, J. Tomšič. Odboru se tudi naroči, da v smislu sklepa o povišanji podpor, preuredi pravila in jih predloži sl. deželnej vladi v potrjenje.

— (Iz Ribnice) nam 24. dan t. m. piše naročnik: Davi je šel Miha Tanko iz Hrovače s svojim kakih osem let starim sinom visoko v Mulo goro po drva. Tam je pot zelo strm. Deček je šel z živino, oča je pa voz držal. Najbrže deček, ker je še mlad, nij mogel živine prav voditi, ker se je voz tako ne srečno prevrnil na ubozega očeta, da je leta na mah mrtev obležal. Ko so pozneje ljudje blizu prišli in so voz vzdignili, se je videlo, da je ravno na hrbet ob oster kamen padel, drva so ga pa doli prsnila in ga tudi na prsih in na sencu ranila.

Program

za prvo dolensko poljedelsko razstavo v Novem mestu.

Razstava se bode vršila v prostorih prvega narodnega doma; začela se bode 2. oktobra in trajala do 4. oktobra 1881.

V nedeljo 2. oktobra.

Ob 9. uri zjutraj se bode razstava slovesno otvorila. Ob 12. uri popoldne predavanje in demonstriranje o preiskavah mošta in vina. Popoldne ob 4. uri predavanje o trtnj uši in demonstriranje dotičnih preparatov. Nadaljevanje demonstriranja o moštnih in vinskih preiskavah.

V ponedeljek 3. oktobra.

Ob 8. uri zjutraj začetek. Ob 12. uri popoldne predavanje o kisanji vina in demonstriranje; predavanje o sadjereji.

Popoldne ob 2. uri tombola na velikem tigu pred mestno hišo. Za dobitke odločil je razstavni odbor poljedelske stroje in posode.

Zvečer ob 5. uri predavanje in demonstriranje.

Zvečer ob 8. uri banket v čitalnični restavraciji.

V torek 4. oktobra.

Ob 8. uri zjutraj začetek. Ob 12. uri popoldne razdelitev odlikovanj.

Ob 6. uri zvečer sklep. — Vstopnina 10 kr.

V Novem mestu, 21. septembra 1881.

Razstavni odbor.

Razne vesti.

* (Predrzen rop.) V 21. dan t. m. prišla sta ob 8. uri v jutro dva elegantno oblečena gospoda v prodajalnico juvelirja in mu dejala, da bi si rada kupila nekaj dragotin, naj le pusti dragotine v omarah, si jih bosta uže ogledala skozi steklo. Kar najedenkrat pa sta pristopila k prodajalcu, prijela ga vsak na eni strani, ga tolkla, potem pa zvezala in mu oropala blaga za 60.000 lir. Polcija je razpisala 2000 lir nagrade onemu, ki bi ju zasledil.

* (Najstarejši mož na svetu.) Kakor poročajo londonske medicinske novine, živi v Bogoti mož, ki je najstarejši na svetu. Kakor pravi sam, je 180 let star, njegovi sosodje pa trdijo, da je še starši. Dr. Hernandez je našel tega starca pri delu v vrtu. Njegova koža je bila kakor pergament, lasje beli kakor sneg. On trdi, da je zato tako dolgo živel, ker se je držal nekovi navad, namreč: on je le jedenkrat na dan, a takrat cele pol ure, ker meni, da se več jedi ne more prebaviti v 24 urah, kot se jih použije v pol ure. On ima navado, vsakega 1. in 15. dne so postiti in ta dan pije kolikor mogoče obilo vode; je vedno le mrzle jedi, a redilne.

Listnica opravištva. G. A. S. v Kopru. Omenjena slovnica se dobi pri „Matici Slovenski“ in velja 60 kr.

Dunajska borza 26. septembra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	77	gld.	20	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	78	—	—	—
Zlata renta	94	—	95	—
1860 drž. posojilo	131	—	40	—
Akcije narodne banke	833	—	—	—
Kreditne akcije	365	—	50	—
Londoa	117	—	95	—
Srebro	—	—	—	—
Napol	9	—	36	—
C. kr. cekini	5	—	61	—
Državne marke	57	—	80	—

Tuji

23. septembra:

Pri Stonu: Berger z Dunaja. — Helle z Dunaja. — Marzelj z Dunajskega Novega mesta. — Pri Malté: Fuchs, pl. Mayer, pl. Ketzler, Holcinger z Dunaja. — Maas iz Trsta. — Dr. Bertagnoni iz Vicence. — Pri avstrijskem cesarju: Piric iz Fičca.

V založbi Mat. Gerberjevej v Ljubljani je ravnokar na svitlo prišlo

Spisje v ljudskejši šoli,

četrtga popravljenega in po učnih črtežih uredjenega natisa. (543—2)

Spisal Andrej Praprotnik.

To knjigo je slavno ministerstvo za bogočastje in uk z ukazom od 30. avgusta 1881. leta s št. 13.045 odobrilo.

Stane, trdo vezana, 32 kr.

60 veder dobrega vina

od leta 1879 se prodá, veder po 13 do 14 gld. Kje? pove opravništvo „Slovenskega Naroda“.

(547—2)

Koncipijenta

sprejemem, ki ima nekaj prakse.

Dr. Papež

v Ljubljani.

(548—2)

Za

Jesensko in zimsko saisono!

Jesenska oblačila	od gld. 14 do 35
Navlečniki	„ „ 12 „ 28
Zimske suknje	„ „ 14 „ 45
Menčikov-suknje	„ „ 14 „ 28
Suknje od bukovice	„ „ 8 „ 15
Obleko za dečke	„ „ 5 „ 15
Hlače	„ „ 5 „ 12
Salonsko obleko	„ „ 28 „ 32

prodaje (550—1)

EMERIK GRULA,

v Ljubljani, Gledališka ulica št. 5.

Pri

KAROLU FILLU,

pod Trančo št. 2.

Velika izbirka (531—5)

vseh šolskih, pisnih, risalnih potrebščin in pisarničnih del.

NAJBOLJŠI

PAPIR ZA CIGARETE

JE

LE HOUBLON

FRANZOSKI IZDELEK.

!! SVARI SE !!

PRED PONAREJEVANJEM.

Ta papir je pravi samo tedaj, ako ima vsak list znamenje LE HOUBLON in vsak karton spodaj stoječe varstveno znamenje in signaturo.

Cawley Henry

Propriété du Brevet.

CAWLEY et HENRY, jedini fabrikantje PARIS.

Koslerjeva pivnica.

Ponižno podpisani si šteje v dolžnost, da za prijazno in obilo obiskovanje vrta Koslerjevega pivovara v letošnji poletinski saisoni izreka najtoplejšo zahvalo, ob jednom naznanjajoč svojim p. n. gostom, da je

pivnica

na Marije Terezije cesti

se uže zopet otvorila in podpisani uljudno vabi, da bi jo obilo obiskovali gostje. — Za natančno postrežbo z jedjo in pijačo se bode skrbelo po vsej moči.

Spoštovanjem udani

Karol Roitz,

restavratér.

(551)